

VOJENSKO - HISTORICKÁ ČÁST

ZÁSOBOVÁNÍ PROVIANTEM 62. ARMÁDY PŘI OBRANĚ STALINGRADU

Plukovník intendantské služby, docent J. Zorin

Koncem září roku 1942 se podařilo německo-fašistickým vojskům, za cenu velkých ztrát na lidech a válečném materiálu, dosáhnout Stalingradu a obsadit jeho západní část. Jižně a severně od města dosáhl nepřítel Volhy a zatlačil naše vojska na východní břeh řeky. Útvary Rudé armády, které bránily Stalingrad, měly nepřítele zpředu i s boků a za sebou Volhu.

Velká čest bránit Stalingrad před mnohanásobnou přesilou nepřítele připadla 62. armádě. Tato armáda, zdržujíc postup nepřítele, vedla denně krvavé boje za každý metr stalingradské půdy a na věky se proslavila svým hrdinstvím a rozhodností uhájít Stalingrad, přeměnit jej v nedostupnou volžskou pevnost. Mužstvo, velitelé a političtí pracovníci 62. armády vyplnili čestně své povinnosti k vlasti a Stalingrad uhájili.

Za vyjimečně těžkých podmínek plnili své povinnosti nejen polní útvary, ale i orgány armádního a vojskového týlu, které zásobovaly bojující útvary municí a potravinami, krmivem a intendantním materiálem. Na rozdíl od normálních podmínek, byly týlové ústavy armády rozmístěny v bezprostřední blízkosti předního okraje obrany, často na vzdálenost účinného dostřelu pušek. Tak na příklad armádní proviantní sklad byl umístěn 8 km od předního okraje a jeho oddělení byla zřízena přímo ve městě, 200—400 m od posic nepřítele.

Německo-fašistická vojska měla za úkol ovládnout za každou cenu volžskou pevnost. Několik týdnů bombardoval nepřítel každodenně železniční i vodní komunikace spojující Stalingrad s týlem našeho státu. Tato okolnost ztěžovala přísun proviantu.

K zabezpečení armády proviantem bylo nutno rozvinout těžbu potravin a krmiva z místních zdrojů. V době obrany Stalingradu vytěžily týlové orgány 62. armády z místních zdrojů tyto produkty: mouku různých druhů 74,4% celkové potřeby, krup 34,4%, makaronů 82,2%, masa 70,8%, ryb 59,1%, tuků 39%, soli 67,2%, zeleniny a brambor 33%, zrnitého krmiva 70,1% a sena 100%. Nedostávající se množství mouky, krup, ryb a jiných produktů dostávala armáda z ostatních oblastí státu. Z místních zdrojů se těžilo hlavně obilí, semýlané v kolchozních mlýnech. Kromě toho byl v činnosti armádní pojezdny mlýn vzor z r. 1939.

Proviant přisunovaný železnici neb těžený z místních zdrojů byl dopravován do armádního proviantního skladu automobily. Z tohoto skladu, a z divisních zásobovacích míst, rozmístěných v různých místech, byl proviant přisunován do překládacích míst, zřizovaných na levém břehu Volhy. Aby byla tato doprava skryta před nepřátelským letectvem, byly cesty často měněny. Nové přisunové cesty byly budovány v úvalech a roklinách porostlých křovisky. Překládací místa byla rovněž často měněna. Materiál byl zpravidla ukládán v krytech neb jamách, při čemž na jednom místě byly nejvýše 2—3 tuny. Při setmění byl proviant přenášen k přepravám a rychle nakládán do vlečných lodí, parníků, motorových loďek, pancéřových člunů a veslicových lodí. Poněvadž náklad musel být přenášen ručně, bylo používáno jednoduchých, lehkých a vhodných obalů. Proviant, i maso, ryby a chleba byl balen do pytlů o váze 30—40 kg.

Na počátku obrany Stalingradu, kdy divise měly vlastní přepravní prostředky, byl jim proviant přisunován armádními dopravními prostředky jen k překládacím místům. Brzy však bylo nutné dopravovat proviant na pravý břeh Volhy armádními prostředky.

K tomuto byly přiděleny pancéřované čluny volžského válečného loďstva a vlečné lodi.

Koncem podzimu, kdy Volha začala zamrzat a lodi s vlastním pohonem nebyly schopny pohybu, byl proviant na pravý břeh přepravován veslicovými loděmi. Přeprava se prováděla dnem i nocí. Mnohdy, aby bylo dosaženo pravého břehu, bylo zapotřebí přitahovati naložené lodi po ledě z jednoho nezamrzlého místa na druhé. Jakmile byla přeprava ukončena, byly lodi zasypávány pískem a potopeny do hloubky 1,3–2 m. To je chránilo před účinky minometné a dělostřelecké palby.

Všechn proviant dopravovaný na pravý břeh byl přijímán proviantní letučkou, t. j. skupinou několika automobilů, armádního proviantního skladu. Tato letučka vydávala proviant přímo útvarům a míjela divišní přísunový úsek. Každou noc k proviantní letučce přicházelo mužstvo vyslané od útvarů a odnášelo v pytlích chléb, maso, ryby, tuky, konzervy, tabák, čaj a cukr.

U útvarů zasazených v obraně v prvním sledu byla strava připravována po praporech ve stabilních kuchyních vybudovaných v úkrytech a krytech strmého břehu Volhy. Ve většině kuchyní byla ohniště se zasazeným litinovým kotlem a plotnou. V prostoru závodu „Rudý Říjen“ byly kuchyně umístěny ve spodní části vodárenské věže a v základech tavicí pece slévárny. Kuchyně byly často rozmístěny v přímé blízkosti nepřítele ve vzdálenosti 200–300 m od předního okraje. Mužstvu byla vydávána strava dvakrát denně, snídaně ve 4 až 5 hodin a oběd v 18 až 20 hod.

Stravu přinášeli kuchaři v thermosech neb vědrech přizpůsobených na udržení teploty až na přední okraj. K dosažení předního okraje museli se kuchaři proplazit některými ostřelovanými úseky a skrývat se za rozvalinami domů, v granátových jamách a často čekat několik hodin až ztichnou palby. Nemálo nosičů stravy padlo při plnění své povinnosti. V celém frontu byl znám svými hrdinskými činy starší kuchař N-ského pěšího pluku, starší seržant Gorškov, který byl vyznamenán řádem „Rudá hvězda“ a medailí „Za odvalu“. Nebylo jednoho dne, aby nedodal svému mužstvu teplou stravu. Známý byl i kuchař Dozmarov, který za jakýchkoli podmínek dodával stravu do přední linie. Nehledě na výjimečné těžkosti zásobování, dostávalo mužstvo v dostatečném množství jahlovou polévku s brambory, masovou polévku s noky nebo hrachovou polévku s jahlovou kaší. Hrdinští obránci Stalingradu se pochvalně vyslovovali o jakosti připravované stravy. Stýskalo se jim jen po zelenině, a zvláště po kyselém zelí.

Pro stravování jedinců-rozvědků a malých průzkumných skupin byla stanovena zvláštní denní dávka. Skládala se z těchto potravin: 1,2 kg chleba nebo příslušného množství sucharů, 1 masové konzervy, 1 plechovky zeleninových konserv, 50 g sádla, 35 g cukru a soli.

Tak po dobu tříměsíční obrany, v neuvěřitelně těžké situaci, proviantní služba 62. armády čestně splnila všechny uložené jí úkoly a zabezpečila pravidelné stravování hrdinských obránců Stalingradu.

